

СЕКЦІЯ III. ФІНАНСИ ТА БАНКІВСЬКА СПРАВА ОПОДАТКУВАННЯ, ОБЛІК І АУДИТ

ВПЛИВ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСУВАННЯ НА ІННОВАЦІЙНУ АКТИВНІСТЬ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Галкін Василь Васильович

старший викладач

Миколаївський національний аграрний університет, Україна

Сільське господарство є стратегічно важливою галуззю української економіки, що забезпечує продовольчу безпеку, експортний потенціал країни та соціальну стабільність у сільських територіях. У сучасних умовах аграрний сектор стикається з низкою викликів, до яких належать обмеженість фінансових ресурсів, технологічне відставання, зміни клімату та вплив воєнного стану. Усе це зумовлює потребу в оновленні підходів до ведення господарства, зокрема через активне впровадження інновацій.

Водночас інноваційна активність у сільському секторі залишається недостатньою, особливо серед малих і середніх виробників. У таких умовах особливого значення набуває державна фінансова підтримка як інструмент стимулювання модернізації аграрного виробництва. Саме цілеспрямоване державне фінансування може стати каталізатором інноваційних процесів, сприяючи оновленню технічної бази, запровадженню сучасних агротехнологій, підвищенню ефективності та екологічності виробництва.

Дослідженню обраної проблематики присвятили свої наукові розвідки такі вчені, як О. Гуторова, О. Гуторов, О. Гончаренко, О. Балацький, В. Скрипник, Н. Вернюк, М. Дяченко та інші.

Метою нашої роботи є визначення впливу державного фінансування на рівень інноваційної активності в сільському господарстві.

Інноваційна діяльність у сільському господарстві є визначальним чинником підвищення конкурентоспроможності аграрного сектору, його

адаптації до змін зовнішнього середовища та забезпечення сталого розвитку. З огляду на стратегічну роль агропромислового комплексу в національній економіці, формування ефективного механізму підтримки інновацій є пріоритетним напрямом державної політики. Особливої значущості в цьому контексті набуває державне фінансування як важливий інструмент стимулювання модернізаційних процесів і технологічного оновлення аграрного сектору. Оцінювання ефективності такого інструменту потребує комплексного аналізу обсягів бюджетного фінансування та їхнього взаємозв'язку з рівнем інноваційної активності сільськогосподарських підприємств.

Варто зауважити, що згідно з даними Державної служби статистики [1], протягом 2019–2024 років спостерігається стійке зростання обсягів державного фінансування, яке збільшилося з 320 млн грн у 2019 році до 700 млн грн у 2024 році, що свідчить про стратегічне посилення державної підтримки аграрного сектору в інноваційній сфері. Винятком став 2022 рік, коли зафіксоване тимчасове скорочення фінансування до 480 млн грн, ймовірно, у зв'язку з турбулентністю економіки в умовах воєнного стану та пріоритетністю інших бюджетних напрямів. Проте вже у 2023 році обсяг фінансування значно зріс, а у 2024 році досягнув свого максимуму.

Паралельно з цим поступово збільшувалася й кількість підтриманих інноваційних проєктів. Якщо у 2019 році державну підтримку отримали 42 проєкти, то у 2024 році – уже 92, тобто більше ніж удвічі. Це свідчить не лише про розширення обсягів фінансової підтримки, а й про підвищення ефективності механізмів розподілу коштів, посилення довіри до державних програм та підвищення рівня готовності аграрних підприємств упроваджувати інновації.

Таким чином, можна констатувати, що державне фінансування стало важливим чинником активізації інноваційної діяльності в аграрному секторі. Збільшення як обсягів фінансування, так і кількості підтриманих проєктів демонструє поступовий перехід аграрної галузі до більш технологічно насиченого й модернізованого виробництва, що відповідає глобальним трендам сталого розвитку сільського господарства.

Варто зауважити, що до ключових індикаторів інноваційної активності в сільському господарстві належать обсяг витрат на інноваційну діяльність, кількість підприємств, які впроваджують

інновації, а також частка інноваційно активних господарств у загальній структурі аграрних підприємств (табл. 1).

Таблиця 1

Основні індикатори інноваційної активності в сільському господарстві

Рік	Витрати на інновації (млн грн)	Кількість підприємств, що впровадили інновації	Частка інноваційно активних підприємств (%)
2019	580	210	14.8
2020	640	240	16.2
2021	750	275	18.5
2022	710	260	17.9
2023	860	295	20.1
2024	910	310	21.4

Джерело: створено автором на основі [1]

Обсяг витрат на інноваційну діяльність у сільському господарстві збільшився з 580 млн грн у 2019 році до 910 млн грн у 2024 році, що свідчить про підвищення інвестиційної спроможності аграрних підприємств, а також може вказувати на ефективність дії стимулювальних механізмів, зокрема державного фінансування. Ця тенденція підтверджує, що сільськогосподарські підприємства розглядають інновації не лише як інструмент технологічної модернізації, а і як стратегічну передумову підвищення продуктивності, прибутковості та екологічної стійкості аграрного виробництва.

Паралельно збільшувалася кількість підприємств, що впровадили інновації: з 210 у 2019 році до 310 у 2024 році. Це свідчить про розширення інноваційної бази агросектору та залучення до процесу модернізації більшої кількості суб'єктів господарювання. Зростання частки інноваційно активних підприємств з 14,8% до 21,4% підтверджує позитивну структурну динаміку галузі, у якій усе більше виробників бачать конкурентні переваги в технологічному оновленні.

Показник частки активних підприємств зростає практично щороку, що є ознакою формування сталої тенденції до інноваційного розвитку. Навіть у 2022 році, коли витрати дещо знизились, інноваційна активність залишалася на відносно високому рівні. Це свідчить про адаптивність аграрного сектору до кризових умов та збереження інноваційного фокусу навіть за несприятливих зовнішніх обставин.

Таким чином, наявні дані підтверджують, що інноваційна активність у сільському господарстві зростає як у кількісному, так і у якісному вимірі. Це є позитивним сигналом для подальшого розвитку галузі, оскільки впровадження інновацій стає дедалі вагомішим чинником конкурентоспроможності українського агросектору в умовах глобалізації, кліматичних викликів і технологічних зрушень.

Однак вплив державного фінансування на інноваційну активність не варто обмежувати лише прямою матеріальною підтримкою. Важливого значення набуває інституційний вимір, що охоплює створення сприятливих правових і організаційних умов для ведення інноваційної діяльності, спрощення процедур доступу до фінансових ресурсів, а також забезпечення прозорості механізмів розподілу бюджетних коштів [2, с. 214]. Функціонування чітко структурованої системи грантової підтримки та реалізація цільових програм сприяють підвищенню рівня довіри між аграрним бізнесом і державними інституціями, зниженню адміністративних перешкод та поліпшенню інвестиційного клімату в аграрному секторі [3, с. 2].

Попри позитивні зрушення, в українському аграрному секторі ще зберігається низка проблем, що стримують реалізацію інноваційного потенціалу. До них належать фрагментарність програм державного фінансування, обмеженість довгострокових інструментів підтримки, недостатній розвиток регіональних ініціатив, а також низький рівень обізнаності сільськогосподарських виробників щодо можливостей участі в інноваційних програмах. Крім того, значну роль відіграє структура аграрного виробництва, в якій переважають малі та середні господарства з обмеженими фінансовими та кадровими ресурсами. Саме ці суб'єкти найчастіше потребують цільового спрямування державних ресурсів і додаткової експертної підтримки для реалізації інноваційних проєктів [4, с. 22].

Ефективне державне фінансування інновацій у сільському господарстві має спиратися на принципи адресності, результативності та публічної прозорості [5, с. 2]. Пріоритет мають отримувати проєкти, що орієнтовані на підвищення екологічної стійкості, раціональне використання природних ресурсів, інтеграцію цифрових рішень у виробничі процеси. Додатково необхідним є вдосконалення системи моніторингу ефективності реалізованих проєктів, зокрема через оцінювання економічного, соціального та екологічного ефекту.

Доцільним є розширення партнерських форматів із науковими установами, бізнесом та міжнародними організаціями, які можуть бути співінвесторами або джерелами інновацій.

Безумовно, державне фінансування відіграє провідну роль у підтримці інноваційної активності в аграрному секторі. Завдяки йому створюються умови для прискореного впровадження сучасних технологій, зменшення диспропорцій у розвитку окремих сегментів галузі, зростання конкурентоспроможності аграрних підприємств на внутрішньому та зовнішньому ринках. Надалі важливо забезпечити безперервність і цілісність державної політики у сфері інноваційного розвитку сільського господарства, поєднуючи фінансову підтримку з інституційними реформами, освітніми ініціативами та диджиталізацією управлінських процесів. Лише за умов комплексного підходу інноваційна трансформація аграрної сфери зможе стати реальним фактором сталого економічного зростання України. Основні рекомендації щодо стимулювання інновацій у сільському господарстві наведено в таблиці 2.

Таблиця 2

Рекомендації щодо стимулювання інновацій у сільському господарстві

Напрямок	Рекомендація	Очікуваний ефект
Фінансова підтримка	Збільшити обсяг довгострокового цільового фінансування інноваційних проєктів	Стимулювання впровадження високотехнологічних рішень
Інституційна політика	Розробити національну програму інноваційного розвитку агросектору	Підвищення узгодженості дій на урядовому та регіональному рівнях
Доступ до інформації	Створити єдину платформу для консультацій і подання заявок на фінансування	Покращення доступності для малого й середнього агробізнесу
Освітній компонент	Розвивати навчальні програми з агроінновацій для фермерів	Зростання обізнаності та кваліфікації учасників ринку
Публічно-приватне партнерство	Активізувати співпрацю держави з аграрними університетами, ІТ-компаніями та стартапами	Формування інноваційної екосистеми та мультиплікаційний ефект

Джерело: розроблено автором

Таким чином, інноваційна активність у сільському господарстві України має стійку позитивну динаміку, зумовлену переважно

ефективністю державного фінансування. Проте для досягнення якісного прориву потрібне системне вдосконалення політики, що охоплює не лише фінансові, а й освітні, інформаційні та організаційні аспекти. Реалізація запропонованих рекомендацій дозволить забезпечити сталий технологічний розвиток агросектору, підвищити його адаптивність до викликів та зміцнити конкурентні позиції України на глобальному аграрному ринку.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт Державної служби статистики. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 20.05.2025).
2. Гуторова О. О., Гуторов О. І. Особливості розвитку та напрями удосконалення інноваційної діяльності в АПК. *Аграрні інновації*. 2023. № 17. С. 211–217. DOI: <https://doi.org/10.32848/agrar.innov.2023.17.32>
3. Гончаренко О. В., Балацький О. В. Інноваційні засади трансформації бізнес-моделей в аграрному виробництві. *Економіка та суспільство*. 2024. № 59. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-117>
4. Скрипник В. В. Інноваційний розвиток аграрних підприємств України: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку. *Економічний вісник НТУУ «Київський політехнічний інститут»*. 2021. № 4. С. 19–24. DOI: <https://doi.org/10.20535/2307-5651.20.2021.252585>
5. Вернюк Н. О., Дяченко М. І. Регулювання інноваційного розвитку аграрного сектору України. *Ефективна економіка*. 2021. № 4. DOI: 10.32702/2307- 2105-2021.4.96